

Hij staat – met zijn bordje – vrijwel tegenover nummer 25 in het Van Bergen IJzendoornpark bij de vijver, onze eigen Hollandse linde, de Tilia europaea . In dit seizoen even kaal en schijnbaar dood als de andere bomen in het park, maar wacht maar tot het straks lente en zomer wordt! Dan gaat de nummer 27 van de Bomenroute Gouda bloeien, groeien en geuren.

Uiterlijk

Een linde kan heel oud worden, zelfs wel duizend jaar. Dat komt niet door de duurzaamheid van het hout: integendeel, dit is vrij zacht en rot gemakkelijk, zodat oudere linden vrijwel altijd hol worden. Maar linden kunnen zich heel goed herstellen na beschadigingen. Verder kan de boom wel 40 meter hoog worden en hij heeft (vrijstaand) een hoge, koepelvormige kroon. De schors is bij jonge bomen dofgruis en glad. Als de linde op leeftijd raakt, wordt de schors ruw.

Aan de voet van de boom zitten knobbels met opslag. Opslag is het slimme systeem dat sommige bomen hanteren om zich via wortels voort te planten. Via de wortels worden zogenaamde "afleggers" gevormd en die gaan uiteindelijk zelf weer verder wortelen. Daarmee vormen zij weer een nieuwe boom op zich. Dat is ook een belangrijke reden waarom lindes zo oud kunnen worden.

De onderste takken zijn enigszins gebogen, de hogere opstijgend. De twijgen zijn groen en hebben een rode waas. Er zitten roodachtig bruine, eivormige knoppen aan. De bladeren zijn hartvormig en kleuren dofgroen van boven en bleekgroen van onder. In de herfst worden ze geel.

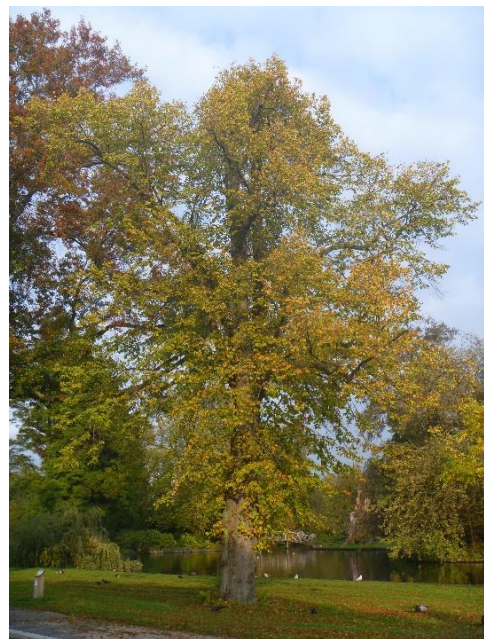
De bloeiwijze bestaat uit een aantal hangende gele bloemetjes, tussen de drie en zeven bij de Hollandse linde. Ze verspreiden een sterke zoetweeige geur waar veel insecten op afkomen. Die verspreiden het pollen. Er zijn mensen die gevoelig zijn voor bloeiende lindes, maar of dat door pollen of door de geur komt, is (nog) onduidelijk. Na rijping dwarrelen de vruchten samen met het vruchtblad naar beneden.

Herkomst

De Hollandse linde (*Tilia europaea*) is een kruising van de winterlinde en de zomerlinde. Het is nu een bekende sier- en schaduwboom die veel in Noordwest-Europa aangeplant wordt langs straten, in tuinen en op kerkhoven. Maar de linde is ook een boom die al meer dan 5000 jaar voorkomt in ons land. Resten van deze oude lindebossen zijn tot het midden van de 11e eeuw aangetroffen in Limburg waar twee oude dorpen zelfs hun naam danken aan de linde: Linne en Limbricht.

Het woord tilia is afgeleid van het Griekse *tilos* dat vezel betekent. De bastvezels werden vroeger gebruikt bij de vervaardiging van schoeisel en touw. Het woord *lind* zou te maken hebben met de zachtheid van het hout, want in Duitsland betekent *lind* zacht. Heiligenbeelden werden vaak uit het zachte lindehout gesneden die men daarom lignum sacrum noemde.

De oudste linde in Nederland is vermoedelijk die in de Grotestraat 93 in Sambeek (Brabant), hij staat in de top 3 van oudste bomen van Nederland en is tussen 1580 en 1630 geplant. Een nog oudere staat in Duitsland, net over de grens bij Heerlen. Deze linde is bekend als de "ge-rechtslinde", omdat er recht gesproken werd onder deze boom. Hij is tussen 1300 en 1400 geplant.

Eigenschappen

Tegenwoordig wordt de linde ook veel toegepast als leiboom. Je kunt hem gemakkelijk de vorm geven die je wenst door de takken te leiden en bij te snoeien. De leilinden bieden dan een natuurlijke bescherming op hoogte tegen zon en inkijk. Lindebomen zijn eigenlijk op hun mooist in de zomer wanneer het frissgroene loof wordt begeleid door vele heerlijk geurende bloemen. De lindebloesem wordt veel bezocht door bijen, die hiervan geurende honing maken. Gebrand lindehout wordt gebruikt als houtskool. Een klein probleem is de lindebladluiz. Soms lijkt het in de zomer onder lindebomen te regenen. Dit is de ontlasting van de luizen, die erg plakkerig is. En

daar komt de schimmel roetdauw weer op af, waardoor de bladeren zwart kunnen gaan kleuren.

Bijzonderheden

Natuurlijk is zo'n oude boom als de linde ook een nuttige boom in de volksgeneeskunde. De bloesem is ongeveer overal goed voor; van verkoudheid, koorts en infecties, tot hoge bloeddruk. Zelfs mensen lijdend aan angstaanvallen en hartkloppingen zouden gebaat zijn met lindebloesemthee. Sommige volkswijsheden zijn nog woester. Meng lindspruiten door de pap van een kind en het kind zal nooit kiespijn hebben. En als je tegen de stam van een linde plast, dan krijg je gegarandeerd een wrat op je ooglid! Gelukkig maar, dat je die wrat dan weer met drie lindeblaadjes kunt bestrijden.

Lindebomen figureren veel in mythologieën. Voor de Germanen was de linde als vredesboom gewijd aan Freya, de godin van vruchtbaarheid, liefde en gerechtigheid. In de Germaanse Siegfried-sage waaide er een lindeblad op Siegfrieds schouder. Het werd de enige kwetsbare plek op zijn lichaam. Zijn tegenstander Hagen doorboorde deze plek met zijn speer en doodde zo de held.

Een van de mooiste verhalen is wel het verhaal van Filemon en Baukis. De linde als symbool van liefde en trouw. Al duizend jaar na hun dood groeien in Frygië nog steeds een eik en een linde met verstrengelde stammen, die uit deze twee geliefden zouden zijn ontstaan. Philemon en Baukis hadden maar een wens: bij elkaar blijven, en als het uur slaat dat één van hen zal sterven, dat dan de ander meegaat. En Zeus persoonlijk heeft deze wens op die manier in vervulling doen gaan.

Tot slot

De linde, al eeuwenlang een boom vol verhalen, maar ook van gedichten. Walther von der Vogelweide was een Duitstalige minnezanger rond 1200. Hij dichtte "Unter der linden" waarvan het eerste couplet in vertaling luidt:

*Onder de Linde op de heide
dat ons tweede bed was
daar vind ik je graag, zo mooi
bij de gebroken bloemen in het gras
voor het bos in een dal
tandaradei, zo mooi zong de nachtegaal*